

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΦΑΝΗ ΜΙΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΩΣ ΕΙΔΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΕΝΑΣ ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΟΣ ΤΑ 1849 - ΛΙΒΕΛΛΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΣΑΤΥΡΙΚΟΙ - Ο Α. ΦΑΤΣΕΑΣ

πώς ο «Φιλελεύθερος», ή «Αναγέννησι» κ' η Φατσεάς κικλοφορούσε ανώνυμα τόν πρώτον λιβέλλο εναντίον της 'Αγγλίας με τόν τίτλον: «ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΟΝ—1848». Απορεί κανείς πώς γράφτηκε ένα τέτοιο βιβλίον, με τόσο πάθος και τόση όργη, με τόση γνώσι και δύναμι, από ένα νέο, και μάλιστα νέο που ζούσε μακριά από τις πολιτικές έντρογγες και τους σκοτεινούς σκοπούς της έμποροκρατίας των 'Αγγλων. Άκόμη και σήμερα μένουμε κατάπληκτοι για τήν δξύτητα των παρατηρήσεων τού νεαρού Ζακυνθίου, για τήν αποκαλιτικότητα και τήν εδύτητα των δριζόντων που μς άνοιγει για να κατανοήσουμε τήν πολυδαίδαλη πολιτική των 'Αγγλων πάνω στα πράγματα τού κόσμου.

«Έτυχε, γράφει, διά κακήν μας τύχην τόν έθνον τούτο (έννοει τήν 'Αγγλία) να εινε τόν άδικώτερον, ληστρικώτερον και άπανθρωπότερον υπό τήν ήρήλιον και ό ουστηματοποιημένος έχθρος τής ανθρωπότητος, επειδή εινε έμποροι και άριστοκράτες και έχουν τόν διαβολικό δξίωμα: Ο ΚΟΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑΝ ΚΑΙ Η ΑΓΓΛΙΑ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΥΓΕΝΕΙΣ. Όταν τόν εμπόριό των τούς συμφέρει, τούτον μόν να κλέβουν, τόν άλλον να ληστεύουν, τόν άλλον να φαρμακίζουν, τόν άλλον να πουλήσουν, τόν άλλον να φουρκίσουν, τόν άλλον να καταστρέφουν, νομίζουν αυτό άγιον και τόν ζητούν με ίσχυράν και επίμονον θέλησιν. Δεν έπίτρεψαν κανένα μέρος τού κόσμου ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΟ ΓΔΥΣΟΥΝ και να τόν ταπεινώσουν».

Ο λιβέλλογράφος έξακολουθεί στον ίδιο τόνο. Κάνει τήν άνάλυσιν τού Συντάγματος τού 1817, στο όποιο συνεργάστηκε κυρίως ό Σπυρίδιον Θεοτόκης, ό άλλότε δημοκρατικός, ό κατόπι φίλος των άυτοκρατορικών Γάλλων και τελευταία συνέχοτος και συμπρόστος μαζί με τόν Μπίτλανδ στην προδοσία εναντίον των έλευθεριών τού επτανησιακού λαού. Τόν άποκαλεί «α...ψυχο και πουλημένο». Έπιτίθειτα εναντίον τής κωμαριλίας, εναντίον τής διοικήσεως, εναντίον κ' αυτής τής παιδείας. Σε πολλά τόν σμμετα εινε υπερβολικός. Άλλά μόν ξεχνάμε πώς ή 'Αγγλία είχε βασανίσει τούς 'Επτανήσιους και πώς γενικώς τόν πνευμα τού κρατοςος στα 1848 ήταν άκρωτος φιλελεύθερο κ' άναρχικό. Σε κάθε πράξι τής Προστασίας ό Φατσεάς έβλεπε κ' ένα σημείο παρανομίας ή παρεξηγήσεως ή περιττής οπατάλης. Μιλόντας για τόν Γεωργικό Σχολείο τής Κέρκυρας, τόν χαρακτηρίζει ως έξής: «Ευσετήθη κατάστημα ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ διά να προσδώση ή γεωργική. Άλλά τι συνέση; Ώνωδομήθη παλάτιον εις τούς βράχους, διά τόν όποιον μόνον ό Θεός και ό άρχιτέκτων και ό ταμίας γωαρίζουν πόσα έξοδοθήσαν». Έφέρεθη ένας από τήν 'Ιταλιαν διδάσκαλος, όστις έπληρώνετο άκριβιά, έτρέφοντο οι μαθηταί ως καλογέροι Δατινοί και έπληρώναν άκριβιά, ενώ ό μόν διδάσκαλος δεν έγνώριζε γραικικά, ούτε οι μαθηταί Ιταλικά διά να μάθουν άπ' αυτό τήν γεωργικήν».

Έπιφέρει δέ εν τέλει ό Φατσεάς τήν έξής βιαρυσίμαντη κρίσι, που και σήμερα θα μπορούσε να έπικαλεσθή κανείς για τούς νόμους και τήν όργανωσι τού Ρωμαίου: «Οι νόμοι εινε μεταφωτενόμενα τής Γαλλίας και τής 'Αγγλίας, άνάμροστοι εις τήν ήθικην και οικονομικήν κατάστασιν τού τόπου και ούτε ό δικηγόρος, ούτε ό δικαστής δύναται, ούτε ό τόπος εινε επιδεικτικός, να εφαρμοσθούν και τόν δικαον καθήμεσαν διά τήν άτιμιαν των δικαστών, διά τήν εαδουγιαν και τήν άδύτητα των δικηγόρων, διά τούς άναμροστούς νόμους, θυσιάζεται, ώστε τά δικαστήρια εινε ΠΑΛΙΕΣ ΤΩΝ ΑΘΩΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΙΜΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΙΣΤΟΝ ΣΧΟ».

Ι. ΝΑΣ από τούς πρώτους που πήραν μέρος στην κρίση εναντίον της Προστασίας, ύστερα από την άρσι της λογοκρισίας, ήταν κ' ό ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΑΤΣΕΑΣ. Νέος άκόμη, αλλά πολυταξιδεμένος, κ' έχοντας πείρα τής πολιτικής των 'Αγγλων άπέναντι των λαών και ιδιαίτέρως των 'Επτανήσιων, κατέβηκε πρώτος στον άγωνα για τήν Ένωσι. Πρωτό δημοσιευθών οι λιβέλλοι τού Ζερβού κ' οι προκηρύξεις τού Λιβαδά και τού Βράϊλα Άρμένη, πρωτό δούν τού 'Αλλ' οι 'Επτανήσιοι ζητούσαν ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ κ' ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, σύμφωνα με τόν πνευμα τού κρατοςος τότε. Ζητούσαν τήν ΕΝΩΣΙ με τήν 'Ελλάδα και παρέβλεπαν και τήν προνομιοχο θέσι τους κάτω από τήν προστασία των 'Αγγλων και τήν παρούσια στην όπισθ βρισκόταν τόν Ρωμαιο. Κι' όμως οι 'Αγγλοι παραχώσαν οικειοθελώς τήν έλευθερωσία στα 1848 και τις έλευθερες έκλογές επέτρεψαν και τήν έλληνική γλώσσα συγχρότως αναγνώσαν ως έπίσημη γλώσσα τής 'Ιονικής Πολιτείας. Άλλ' ό Φατσεάς ήταν άδιάλλακτος δημοκρατικός και φανατικός έννοτικός. Στους 'Αγγλους δεν έβλεπε παρά τούς διαβολομένους εμπόρους που έμεταλλεύοντο τόν κόσμο και που τυρανύσαν τούς υπηκόους. Είχε δικην στις γενικές γραμμές κ' άπέβλεπε τόν μέλλον: Άποκαλιπόντας τās μεθόδους των 'Αγγλων, ήβλεπε να καταστήσει τούς 'Επτανήσιους πιο προσεκτικούς, να ζωογονήσι τόν έθνικό αίσθημα και να προλεάνη τόν έδαφος τής ένόψεως. Ήταν από τούς μαγώδες εκείνους φιλελεύθερους τού 1848, που νόμιζαν πως ή άπόλυτη έλευθερία υπαίριζε στην Εδρόπλη και πως ή λύσι τού προβλήματος τού κόσμου βρισκόταν μέσα στην Έλευθερία—άναρχία. Έτσι, μπροστά τού δράμα τής έλευθερίας αυτής, θυσίαζε τά πάντα. Τους 'Αγγλους τούς έβλεπε ως έχθρους τής έλευθερίας. Έγραφε δέ σκετικώς: «Διά συμφεροντολογικούς λόγους οι 'Αγγλοι εινε έχθροι τής ανθρωπότητος και έμποροι τού ανθρωπίνου αίματος. Διά να φθάσουν εις τούτους βαθμόν πλούτου και δύναμεις, δεν έφειθήσαν ούτε άνηκόον αίματος, ούτε ξένου, ούτε εσεδάσθησαν συνθήκας ή όρκους ή Θεόν ή συνείδησαν ή ανθρωπότητα. Άλλ' επιμόνω ακολουθούντες και ένοργώντες ως έμποροι τόν συμφέρον τους και ακολουθούντες τās υπαγορευθείς τού έμπορικού τους όπολογισμού, σπανιότατα ένινηθησαν χωρίς να έχουν περ όφθαλμών τόν εμπόριόν τους, περιπαίζοντες δέ, εξαπατώντες και διαερώντες τούς άλλους, κατόρθωσαν τά μεγαλείτερα πράγματα». Και συμπληρώνει: «Η 'Αγγλία εινε γίγας, τού όποιου ή κεφαλή εινε ή άριστοκρατία και βάσις ή άμάθεια και ή άθλιότης τού λαού, τροφή δέ ή άρπαγή και ή τεχνήσεσα κλοπή τού κόσμου. Όταν ό λαός τής 'Αγγλίας φωτισθή, όταν ό κόσμος καταστή βιομήχανος και άναλόγως τής θέσεως και τού έσωτερικού τού πλούτου έμπορικός, Η ΑΓΓΛΙΑ ΘΕΛΕΙ ΠΕΣΕΙ. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΘΑ ΖΗΤΗΣΗ ΝΑ ΧΟΡΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΟΥΤΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ».

Ο διάσημος Βέλγος συγγραφέας Μωρίς Ματρελικ. (Νεανική φωτογραφία).

ΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ, ΤΗΣ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ. Αί δέ κρωολογίαι δεν εινε όφρέλμοι, εμή εις τούς δικηγόρους και τόν ταμειον».

Για τήν έλευθερωσία, όπως δόθηκε τότε στους Έπτανήσιους, γράφει ό Φατσεάς: «Μας έδόθη διά να μας άποκοιμώση εις τά άληθινά μας συμφέροντα και να ρίξη σταχην εις τά μάτια μας».

Με τή δριμύτατη αυτή γλώσσα χαρακτηρίζει και κωμικίζει τήν άγγλική διοικισι στην Έπτανησο. Σε πολλά τόν σημεια παρεκτρέπεται κ' ή κρίσις του εινε υπερβολική: Οι 'Αγγλοι παρέβλεσαν τήν Έπτανησο σε κοινωνική άναρχία, σε οικονομική έξαθλιωσι και διοικητικώς και δικαστικώς σε άκρα παραούσια. Άπ' ότον πάτησαν οι Γάλλοι εκει, στα 1797, μέχρι τής πτώσεως τού Μεγάλου Ναπολέοντος, στα 1814, ή Έπτανησο είδε άλληλοδιαδόχως πλείστον κατακτητάς και πλείστα συστήματα. Ή μεταβολές εκείνες είχαν δημιουργήσει στα Νησιά μια ένκενριστική ψυχολογία και μια κοινωνική κατάστασι χαώδη. Και όμως οι 'Αγγλοι κατόρθωσαν σε μικρό διάστημα να όργανώσουν τή διοικισι και τή δικασισιν, να βάλουν σε τάξι και ν' ανιψώσουν τόν κοινωνικό σύνολο. Έχτισαν σχολεία, έφτιαξαν δρόμους που μέχρι σήμερα διατηρούνται, και ανέπτυξαν τόν έμπορικό και πρακτικό πνευμα των κατοίκων. Παρέβλεσαν τήν Έπτανησο σχεδόν έφελμο κοινωνικώς και οικονομικώς, και σε μικρό διάστημα τή μετέβλεσαν σε πρότυπο πολιτείας για τήν Ανατολή. Όσοι τότε τήν επισκέφθηκαν, τόν όμιλογιον άποκαλύπτα.

Άλλ' οι Έπτανήσιοι ζητούσαν ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ κ' ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, σύμφωνα με τόν πνευμα τού κρατοςος τότε. Ζητούσαν τήν ΕΝΩΣΙ με τήν 'Ελλάδα και παρέβλεπαν και τήν προνομιοχο θέσι τους κάτω από τήν προστασία των 'Αγγλων και τήν παρούσια στην όπισθ βρισκόταν τόν Ρωμαιο. Κι' όμως οι 'Αγγλοι παραχώσαν οικειοθελώς τήν έλευθερωσία στα 1848 και τις έλευθερες έκλογές επέτρεψαν και τήν έλληνική γλώσσα συγχρότως αναγνώσαν ως έπίσημη γλώσσα τής 'Ιονικής Πολιτείας. Άλλ' ό Φατσεάς ήταν άδιάλλακτος δημοκρατικός και φανατικός έννοτικός. Στους 'Αγγλους δεν έβλεπε παρά τούς διαβολομένους εμπόρους που έμεταλλεύοντο τόν κόσμο και που τυρανύσαν τούς υπηκόους. Είχε δικην στις γενικές γραμμές κ' άπέβλεπε τόν μέλλον: Άποκαλιπόντας τās μεθόδους των 'Αγγλων, ήβλεπε να καταστήσει τούς 'Επτανήσιους πιο προσεκτικούς, να ζωογονήσι τόν έθνικό αίσθημα και να προλεάνη τόν έδαφος τής ένόψεως. Ήταν από τούς μαγώδες εκείνους φιλελεύθερους τού 1848, που νόμιζαν πως ή άπόλυτη έλευθερία υπαίριζε στην Εδρόπλη και πως ή λύσι τού προβλήματος τού κόσμου βρισκόταν μέσα στην Έλευθερία—άναρχία. Έτσι, μπροστά τού δράμα τής έλευθερίας αυτής, θυσίαζε τά πάντα. Τους 'Αγγλους τούς έβλεπε ως έχθρους τής έλευθερίας. Έγραφε δέ σκετικώς: «Διά συμφεροντολογικούς λόγους οι 'Αγγλοι εινε έχθροι τής ανθρωπότητος και έμποροι τού ανθρωπίνου αίματος. Διά να φθάσουν εις τούτους βαθμόν πλούτου και δύναμεις, δεν έφειθήσαν ούτε άνηκόον αίματος, ούτε ξένου, ούτε εσεδάσθησαν συνθήκας ή όρκους ή Θεόν ή συνείδησαν ή ανθρωπότητα. Άλλ' επιμόνω ακολουθούντες και ένοργώντες ως έμποροι τόν συμφέρον τους και ακολουθούντες τās υπαγορευθείς τού έμπορικού τους όπολογισμού, σπανιότατα ένινηθησαν χωρίς να έχουν περ όφθαλμών τόν εμπόριόν τους, περιπαίζοντες δέ, εξαπατώντες και διαερώντες τούς άλλους, κατόρθωσαν τά μεγαλείτερα πράγματα». Και συμπληρώνει: «Η 'Αγγλία εινε γίγας, τού όποιου ή κεφαλή εινε ή άριστοκρατία και βάσις ή άμάθεια και ή άθλιότης τού λαού, τροφή δέ ή άρπαγή και ή τεχνήσεσα κλοπή τού κόσμου. Όταν ό λαός τής 'Αγγλίας φωτισθή, όταν ό κόσμος καταστή βιομήχανος και άναλόγως τής θέσεως και τού έσωτερικού τού πλούτου έμπορικός, Η ΑΓΓΛΙΑ ΘΕΛΕΙ ΠΕΣΕΙ. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΘΑ ΖΗΤΗΣΗ ΝΑ ΧΟΡΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΟΥΤΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ».

Στερεόμωμος, τέλος, πός τά πράγματα τής Ανατολής κ' έξεδάσθησε τή στάσι τής 'Αγγλίας κατά τόν Άγωνα τού 1821, επιλέγει ό Φατσεάς τή έξής, που για τήν ελοχή του γράφτηκαν προξενόων κατάπληξι: «Κατά λάθος συνέτεινε εις έλευθεριαν τής 'Ελλάδος. Άλλ' όταν είδε ότι ή έλληνική ψυχή τού Καποδιστρια έρριπτε τά θεμέλια μεγάλου έθνους, όποσηθεί τήν διαίρειν και συνεργεί εις

φειθήσαν ούτε άνηκόον αίματος, ούτε ξένου, ούτε εσεδάσθησαν συνθήκας ή όρκους ή Θεόν ή συνείδησαν ή ανθρωπότητα. Άλλ' επιμόνω ακολουθούντες και ένοργώντες ως έμποροι τόν συμφέρον τους και ακολουθούντες τās υπαγορευθείς τού έμπορικού τους όπολογισμού, σπανιότατα ένινηθησαν χωρίς να έχουν περ όφθαλμών τόν εμπόριόν τους, περιπαίζοντες δέ, εξαπατώντες και διαερώντες τούς άλλους, κατόρθωσαν τά μεγαλείτερα πράγματα». Και συμπληρώνει: «Η 'Αγγλία εινε γίγας, τού όποιου ή κεφαλή εινε ή άριστοκρατία και βάσις ή άμάθεια και ή άθλιότης τού λαού, τροφή δέ ή άρπαγή και ή τεχνήσεσα κλοπή τού κόσμου. Όταν ό λαός τής 'Αγγλίας φωτισθή, όταν ό κόσμος καταστή βιομήχανος και άναλόγως τής θέσεως και τού έσωτερικού τού πλούτου έμπορικός, Η ΑΓΓΛΙΑ ΘΕΛΕΙ ΠΕΣΕΙ. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΘΑ ΖΗΤΗΣΗ ΝΑ ΧΟΡΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΟΥΤΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ».

Στερεόμωμος, τέλος, πός τά πράγματα τής Ανατολής κ' έξεδάσθησε τή στάσι τής 'Αγγλίας κατά τόν Άγωνα τού 1821, επιλέγει ό Φατσεάς τή έξής, που για τήν ελοχή του γράφτηκαν προξενόων κατάπληξι: «Κατά λάθος συνέτεινε εις έλευθεριαν τής 'Ελλάδος. Άλλ' όταν είδε ότι ή έλληνική ψυχή τού Καποδιστρια έρριπτε τά θεμέλια μεγάλου έθνους, όποσηθεί τήν διαίρειν και συνεργεί εις

ΜΙΚΡΑ-ΜΙΚΡΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ένα βράδυ του περασμένου χειμώνα, μία κυρία της αριστοκρατίας του Παρισιού, είχε προσκαλέσει μεταξύ των άλλων προσκεκλημένων της και τον διάσημο Ρώσο τενόρο Φεοντόρ Σαλιάπιν, να τραγουδήσει κατά τη διάρκεια της χοροσεπείδος που έδινε στο μεγάλο της. Ο Σαλιάπιν στην αρχή άρνήθηκε να πάει, γιατί εκείνο το βράδυ δεν μπορούσε ν' απουσιάσει από το θέατρο στο οποίο έπαιζε. Κατόπιν όμως της μεγάλης έπιμονής της αριστοκρατίδος κυρίας, δέχτηκε να πάει στη χοροσεπείδα μετά τα μεσάνυχτα, αφού θα τελείωνε το θέατρο.

Έτσι κι έγινε πραγματικά. Ύστερ' από τις σχετικές φιλοφρονήσεις που έκανε η οικοδέσποινα παρουσιάζοντας τον Σαλιάπιν στην εκλεκτή της ομίλωση, τον παρακάλεσε να τους τραγουδήσει ένα κομμάτι της άρεσκείας του.

Ο Σαλιάπιν όμως κατάλαβε ότι δηλαδή αυτή τη φασαρία τη δημιουργήσε η οικοδέσποινα από μεγαλομανία της, για να γράφουν την άλλη μέρα ή έφημερίδες στις κοσμικές στήλες τους για την έσπεριδα της, και χωρίς να διατάξει πειά, έβγαλε το ρολόι του και κυττάζοντας την ώρα, είπε στη μεγαλομανή κυρία:

— Δυστυχώς είναι άργα πειά για τραγουδι!... Τέτοια ώρα ή φωνή μου... κομμάτια!...

***

Ένα απόγευμα, λίγες μέρες μετά την παράσταση του «Έρνάνη» που προκάλεσε, ως γνωστόν, τόσο θόρυβο και τόσες συγκρούσεις, ο Βίκτωρ Ουγκώ ταξείδευε μ' ένα λεωφορείο για τη Βρεττανία της Νορμανδίας. Μέσα στο ίδιο άμάκι βρισκόταν κι' ένας άγνωστος κύριος, ο οποίος δεν άργησε να πιάσει κουβέντα με τον συγγραφέα των «Αθλίων».

— Για πού ταξιδεύετε, κύριε; ρώτησε τον Ουγκώ.

— Για τη Βρεττανία, απάντησε ο ποιητής.

— Θα ταξιδεύουμε λοιπόν ως τη Ρουέννη μαζί. Εκεί και θα διανυκτερεύσουμε. Έγώ, ξέρετε, είμαι δικαστής και πάω για υπηρεσία εκεί. Έσεις μήπως έρχεστε απ' το Παρίσι;

— Ναι.

— Α! τότε λοιπόν θα έχετε ακούσει να μιλούν για τον «Έρνάνη» του Βίκτωρος Ουγκώ.

— Ναι, κάτι έχω ακούσει.

— Είπε ήλιθιο έργο, καθώς φαίνεται. "Η δέν είχε τον λόγο.

— Ίσως να έχετε δίκιο...

Και η κουβέντα εξακολούθησε στον ίδιο πάντα τόνο. Ο δικαστής μάλιστα διηγήθηκε στον συνομιλητή του ότι κάποιος φίλος του συνάντησε ένα βράδυ τον Βίκτωρα Ουγκώ σ' ένα δρόμο του Παρισιού να τρεκίλλει οιακρά μεθυσμένος και ότι πολύ συχνά μεταφέρουν «αυτών τον δήθεν μεγάλο συγγραφέα» απ' το κατηλεωτό στο σπίτι του αναισθητο απ' το μεθύσι.

— Όταν λοιπόν ένας συγγραφέας, συνεπέρανε ο δικαστής, μετά κατά τέτοιον τρόπο, δεν μπορεί παρά μονάχα βλακώδη έργα να γράφει.

— Ασφαλώς, απάντησε άταραχος ο ποιητής.

Όταν, τέλος, έφτασαν στη Ρουέννη, οι δύο συνταξιδιώτες κατευθύνθηκαν σε κάποιο ξενοδοχείο για να περάσουν τη νύχτα τους. Ο υπάλληλος του ξενοδοχείου τους παρουσίασε ένα μεγάλο κατόστιχο και τους παρακάλεσε να γράφουν τα όνόματά τους, όπως απαιτούσε ο κανονισμός.

Ο δικαστής, περιέργως να μάθει το όνομα του συνταξιδιωτή του, έσκυψε πάνω απ' τον ώμο του τη στιγμή που γράφει, και με μεγάλη του έκπληξη διάβασε: «Βί κ τ ω ρ Ο υ γ κ ώ». Ο ποιητής, καταλαβαίνοντας την ταραχή του δικαστού, έστράφη προς το μέρος του μ' ένα έκφραστικό χαμόγελο και δινοντας του την πένα, του είπε:

— Μπορώ να μάθω τώρα και το δικό σας όνομα;

Ο φλόαρος δικαστής όμως έθεώρησε καλύτερο να φύγει άμιλητος και καταντροπισμένος.

τόν φόνον του. Αδτή προηγουμένως έκανους τον στόλον εις τον Πόρον. Αδτή επώλησε και την Πάργαν και τή Σούλι. Αδτή ταλαιπωρεί και καταδυναστεύει ήμιάς τους Έπτανησιους. Μιάς κρατεί άμαθεις, μάς διαιρεί, μάς διαφθείρει και πτωχεύει διά νά άρπάξη την γήν μας. Ξύπνα, καύμενε λαέ! Σήκωσε τά νεκρά μάτια σου και κντάζε ποιά μαύρα νέφη σε περικυκλώνουσι. Κίνησε τά χέρια σου για νά δής πόσον βαρείαι εινε αι άλυσσοί σου. Στρέψε νά δής πόσον στενή εινε ή φυλακή σου. Άλλά μένε ΣΤΕΡΕΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Μην άκούς συνθήκας, διότι ή ΑΓΓΑΙΑ ΣΕ ΑΠΑΤΑ!...

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠ' ΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Ο Άλφόνσος και η φλόαρη γρηούλα που τά λέει έξω από τα δόντια. Μιά πελώ χαρακτηριστική συνομιλία. Ο Μ. Πέτρος κι' ο γελοτοποιός του. Πώς την έπαθε ο αυτοκράτωρ κι' αναγκάστηκε να δώσει χάρι, κτλ.

Ο τέως βασιλεύς της Ισπανίας Άλφόνσος ήταν πολύ άφελής και ειλικρινής, κι' αγαπούσε υπερβολικά τη ζωή του υπαίθρου και τά σπόρ. Η ξεχωριστή του όμως αδυναμία που τον ξετρέλλανε, ήταν νά οδηγεί αυτοκίνητο ή μοτοσυκλέττα, και πολλές φορές περιεπλανάτο ολομόναχος κι' άγνωστος στους κάμπους της Ισπανίας, κυνηγώντας μικροπεριπέτειες ή επίσημότητας νά έρθη σε έπαφή με άνθρωπος του λαού, για νά γνωρίσει την ψυχολογία τους και τις διαθέσεις τους για το μοναρχικό πολιτεύμα. Κάποτε, σε μία τέτοια έκδρομή, ή μηχανή του αυτοκινήτου του έτυχε νά πάθει μία μικρή βλάβη κι' έτσι ο έστεμμένος «σωφέρ» αναγκάστηκε νά σταματήσει μπροστά σε μία άγροικία. Έκει, έπισκευάζοντας τη μηχανή του, άνοιξε... πολιτική συζήτηση με μία γρηούλα που καθόταν κι' έγενθε μπροστά στην αυλόπορτά της. Κουβέντα στην κουβέντα, ήρθε στη μέση και το πρόσωπο του βασιλιά, στον όποιο ή γρηούλα έσχιχε όλες τις εϋθύνες για τους φόρους και την άριβεια της ζωής.

— Δεν πιστεύω, γιαγιά, νά φται ή καυμένος ο βασιλιάς για δ' αυτά, της είπε ο Άλφόνσος, απαντώντας στο δομιά κατηγορητήριο της.

— Άν ήταν, μαθές, αυτός καλός, δέν θάφινε τους βουλευτάδες και τους ύπουργούς νά κάνουν έτι θέλον, αποκρίθηκε ή γερόντισσα. Άλλά του πήραν τον άγέρα, γινέ μου, κι' αϋτονοού, παιδί πράμμα όπως είνε, μ' άπληχτο μυαλό...

Και ή φλόαρη γρηούλα πήρε καθήρορο κι' άρχισε νά σέρνει κατά το βασιλέως όσα σέρνει ή σκούπα!...

Ο Άλφόνσος, καταλαβαίνοντας ότι δέν θά μπορούσε νά τά βγάλει λέρα μαζί της, της είπε ξαφνικά:

— Τό ξέρεις όμως, κυρούλα, ότι εγώ που σου μιλώ εμια ο βασιλιάς;

Μά ή γρηούλα δέν τάχασε καθόλου. Έσκασε στα γέλια κι' άρχισε τώρα νά έλεειολογή τον ξένο:

— Καλέ, έσύ βασιλιάς; Αυτό δά μάς έλειπε τώρα, νάχουμε ένα βασιλιά σαν την άφεντιά σου. Έγώ λέω πως είσαι κάποιος τρελλός, για νά λές αυτά που λές...

— Όστε δέν μούζω για βασιλιάς; ρώτησε ο Άλφόνσος.

— Πρώτα-πρώτα εκείνος δέν είνε άπότομος όπως είσαι σύ, οπτε και τά μούτρα τά δικά σου έχει... αποκρίθηκε ή γρηά.

Ο Άλφόνσος δέν δυσαρεστήθηκε καθόλου απ' τά λόγια της γερόντισσας. Κι' επειδή ή ώρα είχε πιά περάσει και ή βλάβη του αυτοκινήτου του είχε διορθωθεί, άποχαρήθηκε εδνεγκικά τη συνομιλητριά του κι' άφίοντάς της, προς μεγάλη της έκπληξη, μία του φωτογραφία κι' ένα χαρτονόμισμα τών γιλλών φράγκων, έφυγε δλοταχώς.

***

Ο γελοτοποιός του αυτοκράτορος της Ρωσίας Πέτρου του Μεγάλου ήταν περίφημος για την έξαιρετική του εϋφρία. Άναφέρεται σχετικώς τό έξης ανέκδοτο που δείχνει πόση έτοιμότητα πνεύματος είχε ο πανάσχημος εκείνος άνθρωπάκος.

Μιά μέρα λοιπόν ο αυτοκρατορικός γελοτοποιός παρουσιάστηκε στον κύριο του με ύφος έξαιρετικά θλιμμένο, προκειμένου νά ζητήσει χάρι για τον άδελφό του, ο όποιος είχε καταδικασθεί σε θάνατο, επειδή είχε άναμχηθεί σε κάποια άντιμοναρχική στάση. Ο αυτοκράτωρ, βλέποντας τον γελοτοποιό του, κατάλαβε άμέσως την πρόθεσί του και του φώναξε με θυμό:

— Τί θέλεις; Σου όρκίζομαι ότι δέν θά κάνω ποτέ εκείνο που θά μου πής. Άδικος ο κόπος σου.

Τότε ο έξυπτος γελοτοποιός έπεσε στα πόδια του αυτοκράτορος και του φώναξε με δάκρυα στα μάτια:

— Παρακαλώ τη Μεγαλειότητά σας νά διατάξη νά εκτελεσθ ή θανατική καταδίκη του άρχείου άδελφού μου!...

Ο Μέγας Πέτρος πιάστηκε έτσι στην παγίδα απ' τον έξυπνο γελοτοποιό κι' έδωσε χάρι στον άδελφό του.